

**Venerabilis Bedæ Presbyteri Anglo-Saxonis, Doctoris
Ecclesiæ Vere Illuminati Opera Theologica, Moralia,
Historica, Philosophica, Mathematica & Rhetorica,
quotquot hucusque haberi potuerunt omnia**

In Vetus Et Novum Testamentum, Salvberrimis In Moysis Pentatevchvm,
Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Pasalmos, Parabolas Salomonis &
Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata:
Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia
illustrata: facundissimis ...

Sive Eivsdem Historia Ecclesiastica Anglorum, Vitæ Aliquot Sanctorvm, Et
Martyrologium

Beda <Heiliger>

Coloniæ Agrippinæ, 1688

Vita Divi Eustasii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71990)

SANCTI EUSTASII ABBATIS VITA.

VENERABILIS Eustasius, discipulus sancti Columbani abbatis apud cœnobium, quod vocatur Luxovium, adhuc in carne posito beato Columbano, monachorum catervas regendas suscepit, quas & paterno affectu, & omni æquitatis moderamine ad instar reverendi magistri informare curavit. Evenit aliquando, ut pro communi necessitate monasterii, ad regem Lotharium pergeret, qui eo tempore in ultimis Galliarum finibus, oceanum maris vicina inhabitabat: in itinere verò constitutus, venit quadam vespere ad domum cuiusdam Chanerici, cuius uxor Leodegunda dicebatur, Christiana, & bonæ mentis femina, quorum filiam Burgundosoram nomine, B. Columbanus Domino consecraverat. Quam videlicet puellam, cū contra voluntatē ejus pater ad nuptias tradere voluisset, dolore oculorum percussa, tanto febrium igne succensa est, ut vix superis reddi crederetur: cumque venisset illuc B. Eustasius, patrem puellæ increpat, dicens suam noxam esse, quod ipsa tantis exureretur penis, qui viri Dei Columbani interdictum violare tentaret: at ille simulata compunctio. Utinam inquit, sospitati redderetur, ut divinis famularetur obsequiis, nec ego ulterius talibus obliterem votis. Accedens itaque Eustasius ad stratum puellæ, sciscitabatur, si suam fuerit assentationis, quod contra beati Columbani interdictum post vora cœlestia rursus iteraret terrena. Cui respondens puella, restatur se talibus votis nunquam paruisse, ut terrenis cœlestia commutaret, sed paratam fuisse & esse beati viri parere præconiis: seq̄ ait præterita nocte vidisse virum similem eidem B. Eustasio, qui oculis suis lumen redderet, & vocem simul audire dicentem, Quodcumque tibi dixerit vir iste, fac, & sanaberis. Nunc igitur infer auribus meis, quæ mihi sunt custodienda, & tuis orationibus pelle dolorem à Domino illatum. Tunc prostratus humo venerandus vir Eustasius cum lachrymis postulat Dominum, ut pollicitum munus exhibeat: surgensque crucem super oculos exprimit, & oculos manu palpando, divinum auxilium adesse deplorat. Ad cuius tactum lumen sibi redditur, febrium ignis fugatur: redditamque sospitati puellam matri commendat, donec à Lothario rege, quò iter arripuerat, rediens, religiosus eam vestibus subdat. Cum autem pater verneret filiam suam sospitati redditam, cæcam oblivionis iterum foveam incidens, decernit eam sponso tradere pristina pollicitatione: quo puella comperto, unius sodalium suarum consilio quaerit, & eandem assumens, felicem fugam inierunt, & clam elapsæ, ad basilicam B. Petri principis Apostolorum pervenerunt. Audiens hoc pater puellam, dirigit cum furore pueros, jubens ut apprehendam filiam crudeliter perimant: pergentes ergo pueri similibus Ecclesiæ receptam inveniunt, cui & statim minantur periculum mortis. at illa, Si inquit, mortem me formidare putatis, in hoc Ecclesiæ pavimento probate, nam ego mortem ovans suscipio, pro eo qui propter me non dedignatus est mori. Interea peracta legatione sua venerabilis pater Eustasius remeant, puellam à custodia liberat, patrem terribiliter increpat, religionis vestem per pontificem urbis illius, Gundoldum nomine, induit, monasterium virginum Christi supra patetium solum inter duos fluvios ædificat: fratres, qui ædificandi curam habeant, deputat, germanos puellæ Chagnoaldum & Uvaldebertum, qui ei postea successit, ut regulam doceant, decernit: in quo videlicet Uvaldeberto, quantæ virtutes postmodum factæ sint, si vita comes fuerit, prosequemur. Reversus posthæc venerabilis vir Eustasius ad Luxovium, magistri sui præceptum implere parat, ut gentes quæ vicinæ erant, fidei pabulo alerentur. Progressus ergo Uvarascos prædicando convertit populos, quorum alii idololatri cultibus dediti, alii Fotini hæretici errore maculari erant: ubi cum multum populum ab erroribus diversis conver-

tisset ad Dominum, ad Bojas, qui nunc Bicarii vocantur, tendit, eosque multo labore imbutos, ac fidei linimento correctos, plurimos eorum ad fidem convertit. Ubi cum aliquantisper moratus fuisset, dimisit sagaces viros, qui cœpti laboris in studio defudarent, ipse verò ad Luxovium remeare disponit: & dum iter carperet, venit ad quandam virum nomine Gundoenum, habitantem in villa, quæ Mosa, ab amne ibidem præterfluente vocatur: cuius statim ut ingressus est domum, præmissa benedictione, poscit ut liberos, quos habet, repræsentet. At ille libenter obediens, duos bonæ indolis liberos præsentavit. Est inquit, tibi adhuc proles? Ille fatetur præter unam filiam luminibus orbatam, nomine Adelbergam, se amplius non habere: quam præsentatam cum vidisset famulus Dei, sciscitatus est ab ea, utrum juvenilis animus ad cultum divini timoris aspiraret. Cumque illa se paratam esse responderet, sacris præconiis obtemperare, per duos ille dies jejuniis corpus afficit, mentem fide armavit, super oculos benedictionis oleum effudit: siquæ per interventum famuli sui redintegritatē divina pietas damna luminis ejus dē puellæ: quæ nunc quoque superest, & divinis obsequiis dedita, non solum suæ utilitati, sed & aliis prævidet opportuna. Progressus inde beatus Eustasius, cum cœptum iter perageret, quandam fratrem Agilum nomine, qui modò Respacensis cœnobii præsul exiit, vehementer febrium igne subitò correptum interventu orationis suæ sanavit, ac pristina sospitati reddidit. Deinde perveniens ad suprascriptum cœnobium, tam fratres interius, quam vicinos populos ad Christiani vigoris emolumentum inhianter excitavit, multosque eorum ad penitentiam medicamentam pertraxit. De fratribus verò sub ejus regimine constitutis, postea plures Ecclesiarum præsules extiterunt: Chagnoaldus Lugduni, Acharius Viromandorum & Novionensis ac Tornacensis Episcopus: Rachnacarius Augustodoni & Basileæ, Audemarum Bononiæ & Tharonensis oppidi. Cumque jam ab omnibus haberetur gratus, ut nullus se beatum Columbanum perdidisse gemeret, qui ejus doctrinis imbutus fuisset, ab omniumque Francorum procerum honore succiretur, præcipue Lotharii regis amore ac veneratione luceret, præsertim cum cerneret in discipulo magistri instituta per omnia manere: exarsit more suo lividus adversus sancti viri famam Chelidus, excitans contra eum unum è subditis Agrestinum nomine, qui quondam Theoderici regis notarius fuerat, & quadam compunctio cordis tactus, omnia quæ possederat relinquens, & Luxovium veniens, se & sua omnia eidem venerabili patri tradiderat. Is inquam, ut cuncta replicem, religionis speciem in monasterio gestans, post non longum tempus conversationis ejus, arrogantiam mentis elatus, postulat ut gentium esse prædicator permitteretur: quem vir sanctus diu objurgans increpat, dicens eum rudem adhuc in religione non debere ad tale opus idoneum se putare, præponens ei in exemplum Hieremiam, qui electione Domini prædicator designatus, se dignum esse denegat dicens, A a Domine Deus, ecce puer ego sum, & nescio loqui: Moysen quoque, qui electus à Domino tardioris & impeditæ linguæ se esse testatur. His & hujusmodi dissuasionibus eum nihil proficeret, quem tenere non valet, ire permittere: qui cum in regionem Bajoariorum venisset, nullum fructum exercens ibi post aliquantum temporis ad Aquileiam transit. Aquilejenses etenim discordabant à communione sedis Apostolicæ, de qua Dominus in Evangelio ad beatum Petrum loquitur dicens, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalent adversus eam, ob trium videlicet capitulorum dissensionem, quæ præserti operi necessarium non duximus inferere. Itaque veniens Aquileiam socius statim schismatis effectus, Romanæ sedis à communione junctus ac divisus est, totius orbis communionem quicumque Romanæ sedi jungeretur damnans, in sola Aquileja Orthodoxam fidem retineri decernans: quo schismate imbutus, epistolam venenosam & increpationibus plenam ad beatum Attalam Bobiensis cœnobii patrem, per Aureum Adalvardi regis Longobardorum notarium

dirigit.

dirigit. Quam epistolam B. Attala perfectam, & ridiculo habitam, mihi tradidit servandam: quam ego etiam per multorum spatia annorum abdita penes me habui, & postea mea negligentia perdidit: nec alius utiq; quilibet eam, sed ipse proprio stylo scripsit. Directa itaq; ad B. Attalam epistola, ipse ad Luxovium properat, Eustasium schismatici aculeis tenet, si sanam mentem sua vāsaniam corrumpere queat: venerandus autem vir Eustasius, paternis effaminibus errantē in crepat, ut respiscat, hortatur & obsecrat. Cumq; salutaribus monitis & salubri antidoto mentem peste corruptam curare nequivisset, a suo suorumq; collegio segregatum abire coegit. Fugatus igitur ab Eustasio miserabilis Agrestinus, huc illucque divercit, ut aliquos sui erroris fautores facere posset: sed cum nihil eius impericia longo tempore peragere quivisset, tandem adversus regulam B. Columbani livido dente garrire cepit, ac velut cenosa sus grunniens, per quoscunq; potuit paritatis suae similes abominabile murmur excitavit, annuente sibi Appilino Genuesis urbis Episcopo, qui ei cōsanguinitate proximus erat. Hic deniq; Appellin^o vicinus Episcopus singulatum sibi jungere in auxiliū Agrestini nisus est omni studio, ita ut regem Lotharium tentaret, si suae partis assentator fieri voluisset. At ille sciens, & experimento cognitam habens B. Columbani sanctitatem, & discipulorum ejus doctrinam, postquam diu redarguere tentavit grunnientis haeretici sectam, nec prevalere potuit adversus eam, statuit ut synodali examinatione probaretur, non ambigens de auctoritate venerabilis viri Eustasii, quin omnes adversantes sanctae regulae sua prudentia superaret. Tunc emanante regali auctoritate, multi jam Burgundiae Episcopi in suburbio Matafconensis urbis conveniunt, inter quos maximus haereticorum Uvarnacharius quidam, dum & ipse fieri vellet assentator Agrestianae partis, & ipso die quando adversus Eustasium altercatio futura erat, morte praeventus interit: sed nec eo terrore turbati ceteri confutores adversae partis, qui convenerant, deductum in medium Agrestinū depromere cogunt, quid contra regulam Columbani vel Eustasii objiciendum haberet. Tum ille trementibus labiis assilens, & nihil auctoritatis vel elucubratū eloquii habens, ait superflua quaedam, & canonicae institutioni contraria in eorū studiis teneri, cochlea videlicet, quam lambent, crucis signo crebro signari, & in ingressu cujuslibet domus intra caenobii, tam introeuntē, quam egredientē benedictionē postulare: Columbani etiam a ceterorum Ecclesiasticorum more desiscere, & sacra missarum solennia multiplicatione orationum vel collectarum celebrare. Auditis hujusmodi objectionibus B. Eustasius conversus ad suae partis Episcopos, dixit, Vos o decus sacerdotū probare debetis, qui in Ecclesiae veritatis ac iustitiae seminariū distribuant, & qui veritatis ac religioni aliena tradant. Quidquid enim a norma veri tramitis dissentit, extra Ecclesiae corpus segregari debet: vestrum est discernere objecta, an sint a scripturarum serie aliena. Agrestinus ait, Tu ore nobis edicito: nosse enim a te volumus, quod dignum super hoc responsum reddas. Sanctus Eustasius respondit, Nequam, ait, reor contrarium esse religioni, si cochlea, quā Christianus lambit, vel quodeunque vas aut poculum crucis signo muniti, cum per adventū signi Dominici pellatur pestis adversantis inimici. Introeuntem verò monachum cellulā, vel exeuntem benedictione Domini amari, ratum duco, juxta Psalmistae vocem, Dominus custodit te ab omni malo, custodiat animam tuam Dominus: Dominus custodiat introitum tuum & exitum tuum, ex hoc nunc & usq; in seculum. Licet enim hoc ad unumquemq; Christianum referatur, ut gratia baptismi per fidem in Ecclesia servetur, in eo videlicet, qui ad eam ingreditur, & usq; ad finem perseverantiae vigore firmetur: de quotidiano tamen motu sive ingressu vel egressu seu progressu unumquemque nostrum signo crucis armari, vel benedictione sodalium fas duco roborari: multiplicationē verò orationū in sacris officiis credo omnibus proficere Ecclesiis, qui dum plus Dominus quaritur, plus invenitur: & cum uberius oratione pulsatur, eo citius exaudire probatur. Nihil enim am-

plius desiderare debemus, quam orationi incumbere, sicut Dominus sub Apostolorum numero hortatur, Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Sic & Apostolus nos sine intermissione jubet orare, sic omnis scriptura sacra hortatur nos ad Dominū sine cessatione clamare. Nihil equidem tam utile, tamq; salutare, quam creatorē multiplicatione precum, & assiduitate orationū pulsare. His & horum similibus responsis confusus Agrestinus, addit garrulitatis noxam, calumniatur capitis comam ineptē praecidi, & ab omnium hominū more desicci. Eustasius autē, ut erat virtute patientiae & scientiae comptus, in praesentia ait, Omnium horum qui praesto sunt, sacerdotū, ego es^o discipulus & successor, cujus tu disciplinam & instituta damnas, te ad divinum judicium cum eo intra praesentis anni circulum caufaturum invito, ut iusti judicis examine sentias, cujus famulū tuis detractionibus maculare procures. His dictis metus quosdam eorum, qui Agrestianae partis fautores erant, perculit, hortanturq; omnes, ut pacis nexu corda jungerent: & ut iste temeritatis audaciam tollerent, & ille paterno affectu labentem piis correptionibus foreveret. Ad haec Eustasius, Vestris, inquit, libens satisfacere precibus, si misera mens duritiam vecordiae molliret, & correctis cauterio morbis, vel antidoto visceribus defectis, redire ad salutifera monita remeate nitatur. Cogentibus ergo cunctis Agrestinus simulatam pacem postulat, quod postea actibus depromptit: Eustasius verò mitis animi suavitate flexus, poscentium pacem tribuit, & pacis osculū illi porrexit. Vix ad intervallum brevis spatii manifestam vāsaniam suam Agrestinus verecundiae metu repellens, coepit iterū monasteria tentare, & sub specie discipuli pretium proditoris taxare, ad quandam namq; virum venerabilem Romaricum nomine, venit, qui primis nobilitatibus fuerat apud Theodebertum habitus, postq; per exemplum Columbani, ac per Eustasii praedicationem monitus ad Luxovium veniens, monachicae institutioni se subdidit: quo diu sub regulari tenore vitam agente, postea Eustasio annuente puellarū monasterium in suo proprio inseruit, & regulā Columbani illis custodiendā indidit. Cumque jam multa religione polleret, ad eum Agrestinus pergit, seque subditum atq; obediens simulat: simulq; Amatium, quem sibi Eustasius ob imbuendam regulam praefecerat, molibus suggestationibus tentat. Nam quibusdam sacrae religionis regulis ab eis neglectis, tam Amatius quam Romaricus ab Eustasio objugati fuerant. Los ergo eos ut praesentis Agrestinus, exasperatas mentes suis assertionibus jungere volens, simulavit venenata verba sanas mentes recipere, & in contemptum regulae Columbani, propriam vāsaniam propagare. Proh dolor, exitiale vas ac lethifera doctrina repletum, sanas mentes diabolica infantia maculavit, abjectis etenim fanatis institutis, rudibus conati sunt praefati jam viri instruere plebem doctrinis; deinde nefandus Agrestinus ad venerabilem matrē Burgundoforam iter dirigit, ut etiam illam suis stimulationibus si valuisset, macularet: quem beata virgo Christi non foemineo more, sed virili confudit responsione, dicens ad eum, Num tu confutator veritatis & novorum introductor argumentorum, ad hoc huc accessisti, ut veneno tuo dulcia mella perfunderes, & vitalia alimenta lethali amaritudine commutares? Miser ac detestabilis tu detrahis illis, quorum ego virtutes agnovi, quorū doctrinam salubre recepi, ex quorum eruditione multos caelestia regna penetrasse comperi: meminisse te velim Isaiā dictū, Vae qui dicit malum bonum, & bonum malum. Festina ergo ab his venenatis assertionibus recedere, ne te ira Dei comprehendat, Confutatus itaq; his famulā Dei increpationibus impius Agrestinus, rursus ad Romaricum & ad Amatium repedit, ut ceptum opus erroris ad effectum nequitiae perducatur. Nec desuit illis ultio divina, cum & ipsi & alii quamplures jam ad hoc aspirarent, ut perverfi dogmatis haeretici hujus assentatores fierent. Lupi siquidem per intempestam noctem intra septa monasterii irrumpentes, aliquos ex fratribus moribus suis lanarunt, atque in praedicta peste derelictos, dirae morti miserabiliter tradiderunt: quendam etiam Plereum homine, qui adhuc

BEDA
TOM. 3.
L. 2.

discordia fomitem vehementer administrabat, demonum rabies pervasit, & ignobiliter ad extrema perduxit: nam propria manu ipse laqueo se suspendit. Porro cum hæc ultio nequaquam fieret correctio delinquentium, major protinus vindicta secuta est. Subito namque fulgur ingens è cælo lapsum, tanto fragore percutit locum, devastat monasterium, tegumenta subvertit, plebem exurit, ut præfens correctio manifestè monstraret, futuram debere fugere iram: mortuique sunt ad præfens plusquam xx. homines, auctore tamen totius criminis ad penitentiam reservato, ut si cognosceret semetipsum, & rediret, sanitatem proculdubio reciperet; nulli etenim Dominus peire desiderat, sed semper quamvis gravibus delictis obitum, per penitentia fomenta redire expectat. Cumque sibi sapius penitentia locum datum infelix Agrestinus non cognovisset, ut Eustasii sententia ad iudicium eum invocantis prævaleret, ante triginta dierum circulum, quam vertentis anni meta compleret, à servo suo quem ipse redemerat, securi percussus interit, & occasio criminis dicebatur uxoris permixtio. Quod quamvis multi dixerint, & vera allerere vellent, nostrum tamen affirmare non est; cuncta etenim juxta Salomonem, Adducet Deus in iudicium pro omni reatu, sive bonum sive malum. Et Apostolus dicit, Uniuscujusque opus, quale sit, ignis probabit. Hoc solum à nobis liberè dicendum est, iusta eum sententia divini iudicii percussus, ut & assentatoribus suis à lacerationibus famulorum Dei fugere monstraret, & ille contumaciam suam per meritam ultionem lueret. Post hæc Amatus & Romaricus Eustasii patris indulgentiam postulantes, ab eo recipiuntur, & in pristinum gradum restituntur. Appelinus quoque & ceteri Galliarum Episcopi, ad roboranda sancti Columbani instituta aspirant: quorum multi in amore ejusdem sancti patris nostri ferventes, secundum ejus regulam monasteria construunt, gregem Christo congregant, & religionem monastica professionis adaptant: inter quos vir illustris Eligius nominis, qui modò Veromandensis Ecclesie Pontifex præest, juxta Lemovicensem urbem, monasterium nobile Solenniacum nomine construxit, super fluvium Vincennam, distans à supradicta urbe millibus quatuor: & alia multa in iisdem locis cœnobîa. Sed & in civitate Parisiensi puellarum monasterium, quod de regio munere suscepit, ædificat: in quo Christi virginem Auream præfecit. In Bethoricense verò urbe, puellarum monasterium ex beati Columbani regula, Bertraha nobilis genere & religione, femina sanctissima construxit. In suburbano etiam Bethoricensis urbis, vir venerabilis Theodolus, cognomento Babelenus, monasteria ex regula Columbani, religione omni pollenti construxit. Primum quoque in insula super fluvium Milinandram, ubi religiosorum virorum adinavit catervam: aliud Gaudiacum nomine, haud procul à fluvio Albero; tertium virginibus ac religiosis feminis institutum, in loco Caranthomo supra fluvium jam dictum Milinandram: itemque aliud Christi virginum, juxta Nivernense oppidum sub eadem regula construxit. Beatus ergo Eustasius post has victorias corrigere mentes delinquentium studet, ac sua pace, qui remanserant, adunare decrevit: deinde monachorum sub ejus obedientia in sæpè fato cœnobio, quam maxima cœverat turba, ut jam multa per vicina confluerebant monasteria, quæ ejus successor Uvaldebertus firmavit atque ædificavit. Jamque beatum de hac vita exitum prætolans omni intentione ad contemplanda mysticorum præconiorum documenta desudat, ac soli Deo mente intentissima preces effundere non cessat. Postquam per multorum circulum annorum in hoc opere vacavit intentio, advenit tempus vocationis ejus, daturque sententia iusti iudicis, ut quod minus annorum circuli diversis afflictionibus peracti purgaverunt, paucorum dierum corporis infirmitas sanaret: interrogatusque inter pœnæ incendia per visionem nocturnam, si quadraginta dierum spatio leviori pœna curari velit, an triginta ferventiori incendio, respondit ille, Melius esse quamvis duris, in brevi subiacere flagellis, quam levibus consumi longius pœnis. Explevit ergo proviam atque

electam corporis pœnam, & trigesimo die omnibus valedicit, eandem diem ultimam esse denuncians; & sumpto viatico animam cælo reddidit, Christeq; duce paradisi gaudia penetravit, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Sancti Eustasii Abbatis vita Finis.

SANCTISSIMI VIRI BERTOLFI ABBATIS BOBIENSIS COENOBII, VITA ET TRANSITUS.

UAM præclara sint monumenta iustorum, studuit declarare posteris diligentia scriptorum: quapropter & ea, quæ nostris noscuntur patrata temporibus, nequaquam negligentia somno torpentes prætermittere debemus; ut sicut nobis præcedentium exempla uberius religionis studia generant, ita nostrorum temporum acta, virtutum augmenta posteritati pariant. Venerabilis igitur Bertolfus, Bobiensis cœnobii abbas, quis quantusque fuerit, non est omitendum tradere memoria: sed prius qualiter à seculo conversus sit, memorandum. Fuit enim genere nobilis, licet gentilis, consanguineus B. Arnolphi Merensis urbis Pontificis: qui cum præfatum Arnolphi Pontificem ad cultum religionis post aliquos honores, post infulus pompasque seculi ad religionis studia anhelare perpexisset, nisus est & ipse calcando terrena cœlestia desiderare. Postpositum ergo patrem nataleque solum & pompas urbis, juxta Evangelii vocem, post rerum amissionem nudus tollendo crucem, ac sibi in seipsum abnegando se, secutus est Christum, junctusque supradicto Pontifici Arnolphi, cum ipso aliquantisper commoratus est: deinde ad venerabilem virum Eustasium, cuius jam supra vitam descripsimus, Luxovium perrexit, ubi diu subiectus sanctæ regulæ, & monasticæ religioni, omnibus inibi conversantibus gratissimus effectus est. Exin adventante beato Attala Bobiensis cœnobii abbate, ex Auloniae partibus, cum voluntate & pacis vinculo beati patris Eustasii, ejus societati subiectus est, quia erat illis cor unum & anima una: nec quicquam manebat discordia, si mutuo ac vicissim subiectos sibi fratres communitarent. Abiit ergo post vestigia venerabilis Attalæ, Auloniaeque finibus receptus, in Bobiensis monasterio sub obedientia ejusdem sancti viri permansit. Cum autem conditor rerum beatum patrem Attalam ad cœlestia regna post ærumnas hujus seculi transfuisset, omnis monachorum concio, voce simul & animo præfatum Bertolfum sublimaverunt honore paterno: qui per tredecim annos omni diligentia studio plebem sibi commissam salubribus monitis erudire non omisit. Porro quid in his temporibus gesserit, memoria tradendum est. Cum jam egregiis moribus, bonitate, disciplina, & omni virtutum ornamento polleret, cepit antiquus anguis quidam contrarietatis adversus eum machinari. Excitavit enim quandam Procum nomine, Cleronenis urbis Pontificem, qui ut subiectum sibi præfatum abbatem cum cœnobii supplemento faceret, omni nisu intendebat, vicinosque Pontifices, & alios quoslibet primates ad id peragendum muneribus attentabat. Super eadem quoque re adit regem Auriouardum Longobardum, qui eodem tempore regnabat: sed cum nihil aliud à rege in responsis accepisset, nisi ut Ecclesiastico jure probarent, utrum cœnobîa procul ab urbibus sita, Episcopali debeant ministrare dominio, ille omnes quos potuit suo intentui jungit. Cumque hæc agerentur, unus aliquis ex aula clam præfato Bertolfo totius machinationem causam per internum manifestavit. At ille statim experientia causa quosdam de pueris suis direxit ad regem: quibus

Aurioual-